

урахуванням явищ транспозиції та інтерференції. Для подолання проблеми добору якісного текстового матеріалу необхідно зважати на інформаційну наповненість, виховну спрямованість, розвивальний потенціал тексту, відповідність віковим особливостям та знанням, умінням і навичкам з рідної мови й літератури, насиченість специфічними мовними фактами тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беляєв О., Бондаренко Н., Ярмолюк А. Зміни в змісті і структурі програм з української мови для 5-11 класів шкіл з російською мовою навчання // Дивослово. – 2001. – №9. – С.4-9.
2. Беляєв О.М., Скурятівський Л.В., Симоненкова Л.М., Шелехова Г.Т. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. – №1. – С.16-21.
3. Бондаренко Н., Ярмолюк А. Концепція вивчення української мови в 5-12 класах загальноосвітньої школи з російською мовою навчання // Українська мова і література в школі. – 2002. – №5. – С.43-50.
4. Бондарчук Л.І. Методику підказує текст: навчальний посібник. – Тернопіль: Мальва-ОСО, 2001. – 160с.
5. Інноваційні технології навчання української мови і літератури /Укладач О.І.Когут. – Тернопіль: Астон, 2005. – 204с.
6. Кремінь В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
7. Плиско К.М. Технологія уроку української мови з опорою на зв'язний текст та її теоретичне обґрунтування // Вивчаємо українську мову та літературу. – №11(15). – С. 2-4.
8. Українська мова. Програма для 12-річної школи з навчанням російською мовою / Дивослово. – 2005. – №7 – С.28-41.

УДК 371.32+81'243

Л.М. Покорна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Впровадження комп'ютерів доцільно вже у початковій школі. Найвищий результат мультимедійні технології приносять у поєднанні із застосуванням традиційних форм навчання. Вони інтегрують процес навчання і пропонують використовувати модель творчого пізнання замість пасивного отримання знань від учителя. Комп'ютер у цьому випадку має сприйматися як керівник, що надає можливість учню та вчителю працювати разом як одна команда.

The use of computer in primary school turned out to be effective. The most important result of multimedia technologies gives the combination with the implying of traditional forms of teaching. They integrate the process of teaching and propose to use the model of creative learning instead of passive receiving information from a teacher. On this case computer may play a role of a manager between a pupil and a teacher and gives them an opportunity to work as a command.

У сучасних умовах розвитку суспільства задовольнити вимоги до системи освіти традиційними методами не вдається, тому необхідно робити спроби створення нових, більш досконалих і ефективних засобів навчання. Сьогодні актуальними є комп'ютерні технології, адже мультимедійні навчальні системи порівняно з ресурсами на відеокасетах, де інформацію подано послідовно, мають потужні можливості розгалуження й дають змогу слухачам швидко знайти цікаву для них тему. Але сьогодні мультимедіа-технології перебувають ще на стадії розвитку. Постає нагальна потреба у розробці комп'ютерних навчальних програм. Застосування технології мультимедіа може значно підвищити ефективність навчання, адже простий дружній інтерфейс робить мультимедіа-ресурс

незамінним у підготовці учня. Тому дослідження деяких аспектів процесу використання мультимедійних технологій є досить актуальною проблемою. Початкова школа поряд із навчанням англійської мови має давати їй первинний мінімум навичок користування комп'ютером.

Застосування в педагогіці нових засобів навчання розглядали у своїх дослідженнях В.Безпалько, І.Підласий, А.Нісімчук, І.Смолук, О.І.Пиян та інші вчені. Багато вітчизняних спеціалістів у галузі комп'ютеризованого навчання (П.Гевал, М.Левшин, Ф.Ривкінд, Т.Проценко), а також іноземних мов (А.Семенов, С.Симонович, М.Фролов, С.Пейперт, Б.Хантер) вважають, що впровадження комп'ютерів доцільно вже у початковій школі, причому як інтегрований курс із навчальними предметами, зокрема й поєднання інформаційних технологій із вивченням англійської мови. Багато вчителів-методистів уже запроваджують комп'ютерні технології у процес навчання англійської мови (Ю.Забродська, Г.Рекур, П.Ротаєнко, Н.Рошак тощо).

Складність проблеми використання мультимедійних технологій при навчанні англійської мови зумовлюється тим, що її сутність знаходиться на межі двох предметних галузей: нові інформаційні технології та власне методика викладання англійської мови [2: 7]. Мета даної статті полягає в дослідженні шляхів використання мультимедійних технологій для підвищення ефективності навчання англійської мови молодших школярів.

Отже, комп'ютер нині стає найбільш популярним та ефективним технічним засобом навчання, а це має такі особливості: це цілісна, але відкрита для будь-якого розвитку та вдосконалення система, яка, у свою чергу, є частиною загальної методичної системи навчання іноземної мови; методика навчання іноземної мови за допомогою комп'ютера – це забезпечення допомоги при керуванні процесом навчання. Для цього воно має бути пов'язане як із програмою та змістом курсу, так і зі структурою усього навчального процесу.

Щоб досягти успішних результатів у навчанні іншомовного спілкування, слід зрозуміти причини невдач, які трапляються в практиці викладання іноземних мов. Як правило, першопричиною є ігнорування психологічних механізмів пізнавальних процесів у навчанні іноземної мови. Наприклад, учні вивчають слова іноземної мови, запам'ятовуючи їх як переклад відомих їм слів рідної мови; або учні спочатку формулюють вислів рідною мовою, а потім перекладають його іноземною, намагаючись застосувати граматичні правила.

Якщо звернутися до висновків, зроблених ученими-психолінгвістами на основі багатьох досліджень про природу мовленнєвої діяльності, то можна відзначити, що всі спроби говорити "свідомо" іноземною мовою суперечать основам мовленнєвого процесу, який є автоматичним вираженням потоку думок. Це означає, що у природному усному мовленні для граматичного аналізу часу немає. Природне мовлення будь-якою мовою є процесом підсвідомим, тобто воно не може супроводжуватися граматичним аналізом.

Сучасні психолінгвісти доводять, що механізми набуття навичок мовлення рідною та іноземною мовами багато в чому схожі. Пам'ять зберігає образи та почуття як первинні джерела інформації, тоді як слова завжди похідні. Отже, ми мислимо не словами, а образами. Слово – це звуковий образ. Механізм утворення звукових образів і асоціацій іноземною мовою такий самий, як і рідною, тобто через відчуття, які забезпечують сприйняття. У ході життєвого досвіду відбувається накладання звукових образів на мисленнєві. Багаторазова повторюваність такого накладання дає змогу формувати стійкі звукові образи й асоціації. Так формуються автоматичні навички володіння будь-якою мовою.

Заслужують на увагу останні наукові досягнення нейрологів у галузі дослідження особливостей функціонування мозку. Встановлено, що у дорослої людини, яка опанувала іноземну мову і говорить нею вільно, утворюється другий незалежний центр цієї мови, який управляє мовленням. Про факт наявності двох центрів мови у білінгвів (людей, які вільно розмовляють двома мовами) заявлено на основі досліджень американських нейрологів у відомому в наукових колах журналі "Nature" у 1997 році. Популярно ці сенсаційні результати викладені у газеті "New-York Times". Суть їх полягає у тому, що коли людина вивчає іноземну мову – it's one brain, but two systems [6: 38].

Практичний висновок із цього відкриття очевидний: запропонувати учневі, який вивчає іноземну мову, ефективний спосіб для формування в корі головного мозку мовленнєвого центру цієї мови. На думку А.Зільбермана, основною перешкодою є переклад рідною мовою, коли учні намагаються додати англійські слова і вирази до словникового запасу рідної мови (тобто до центру рідної мови). “Надо также избегать пояснений на родном языке”, – стверджує він. – “В противоположном случае обучающийся подсознательно помещает двуязычную информацию в кратковременную память, где она сохраняется только ограниченное время. А это и есть преградой при овладении иностранным языком по традиционным методикам” [5: 94].

Знання психофізіологічних процесів, що відбуваються при навчанні іноземної мови, дають змогу відповісти на такі практично важливі запитання:

- Що є психологічною основою комунікативної компетенції?
- Як досягти такого рівня комунікативної компетенції, який був би достатнім для здійснення спілкування у певних комунікативних сферах?
- Як реалізувати особистісно орієнтоване навчання учнів?
- Як забезпечити високу мотивацію школярів?

Результативність навчання учнів іншомовного спілкування значною мірою залежить від знання й урахування вчителем психологічної сутності закономірностей пізнавальних процесів.

Із 5-6-річного віку у дитини починає формуватися логічне мислення, з'являються елементи абстрактних суджень. Відбувається бурхливий розвиток пізнавальних інтересів. Цей вік – час активного становлення особистості кожної дитини, активного пізнання нею навколишньої дійсності, формування власного емоційного ставлення до довкілля.

Психолінгвісти зазначають, що ми народжуємося зі здатністю засвоювати будь-яку мову швидко й без проблем і зберігаємо цей талант приблизно до 11-12 років. За умов правильної організації навчання діти молодшого шкільного віку, не знаючи граматичних правил, дуже швидко вивчають мову до рівня вільного володіння. За результатами наукових досліджень і практичних спостережень за дітьми молодшого шкільного віку вчені зробили висновок про закінченість нейрофізіологічного дозрівання мозку дитини 8-9 років. Мозок дитини в цьому віці характеризується пластичністю і пов'язаною з нею гнучкістю мозкових механізмів говоріння. Це дає підставу стверджувати, що саме оптимальність нейронної бази, яка забезпечує особливо високу сенситивність дітей у віці 9-10 років, є тим вирішальним фактором, який робить навчання молодших школярів ефективним.

У дітей молодшого шкільного віку дуже рідко виникає психологічний бар'єр (страх) до комп'ютера. І навіть якщо виникає, то його швидко і легко можна подолати. Більшість дітей позитивно ставляться до комп'ютерної техніки, що дає їм змогу опанувати основи комп'ютерної грамотності.

Із використанням комп'ютера в початковій школі в учнів формуються елементи інформаційної культури, здійснюється пропедевтика основного курсу інформатики. Діти, набуваючи навичок роботи на комп'ютері, працюючи з розвивальними програмами, графічним та музичним редакторами, навчальними програмами з математики, української та англійської мов, природознавства тощо, розвивають свої творчі здібності та логічне мислення [4: 11].

Із огляду на психічний розвиток молодших школярів значну частину комп'ютерного часу бажано присвячувати іграм. Завдяки можливостям електронно-обчислювальної техніки в організації ігрової діяльності методистам вдалося спрямувати комп'ютерні програми на оволодіння школярами учбовим матеріалом.

Здобуття нової інформації та завдань, миттєвий зворотній зв'язок у вигляді реакції на запропонований учням текст, виправлення помилок, вставляння пропущеної букви та інше, перехід до наступних завдань вимагають від учня постійної активності. Пасивне сприйняття та монотонне зубріння звільняють місце для активної роботи, яка спрямована на формування комунікативних знань, умінь і навичок [3: 28]. У процесі навчання за допомогою комп'ютера

реалізується один із найважливіших принципів дидактики – принцип індивідуалізації навчання, незважаючи на великі переваги групового спілкування, що допомагають сформувати навички аудіювання, основний потенціал навчального процесу полягає в самій особистості, її здібностях. Результати навчання залежать від того, чи були прийняті до уваги та використані індивідуальні особливості пам'яті, уваги, сприйняття та мислення учня, його характер, темперамент, емоційний стан, життєвий та мовленнєвий досвід. Тому однією з вимог психології та загальної дидактики є здатність пристосовуватися, тобто здатність системи навчання за допомогою комп'ютера моделювати себе відповідно до певних особливостей та характеристик учня. Отже, обираючи навчальні форми та типи діяльності, рівень і складність завдань, комп'ютерні програми та курси, треба брати до уваги як індивідуальні психофізіологічні особливості, так і рівень мовленнєвої компетенції учня.

Аналіз наукових робіт із психології дає підстави стверджувати, що учень повинен мати свободу вибору: що і як вивчати. Слід також пам'ятати, що деякі важливі проблеми успішно вирішуються при навчанні за допомогою комп'ютера і навпаки, виникають, якщо іноземна мова вивчається в умовах недостатнього рівня спілкування та низького рівня вжитку даної мови у тренувальних вправах [1: 49]. Отже, розуміння механізмів навчання іноземної мови, досвід роботи з молодшими школярами та знання вимог до навчання іноземної мови на сучасному етапі дають можливість запропонувати концепцію розвитку сенситивності (sensibility) молодших школярів до іноземної мови та підготовки їх до контактів із зарубіжними ровесниками.

Зовнішня комунікація є лише однією з цілей навчання. Другим його аспектом виступає внутрішня мотивація, без якої неможливий процес мислення іноземною мовою. Цей аспект більше стосується писемного мовлення, оскільки воно частіше включається в процес комп'ютерного навчання. До того воно легше піддається рефлексії, що сприяє його застосуванню в процесі навчання. Допомога у мисленні іноземною мовою стає тим чинником, який визначає можливості застосування комп'ютера у навчанні іноземної мови.

Таким чином, найвищий результат мультимедійні технології приносять у поєднанні із застосуванням традиційних форм навчання. Їх найбільша перевага полягає в тому, що вони інтегрують процес навчання, але пропонують використовувати модель творчого пізнання замість моделі пасивного отримання знань від учителя. Цей фактор значно розширює коло педагогічних можливостей. При цьому важливо усвідомлювати, що процес навчання за допомогою нових інформаційних технологій є неможливим без особистісного розвитку та прагнення самовдосконалення. Виходячи з цього, вчителі мають переконати учнів у тому, що нові технології було розроблено саме для того, щоб допомогти їм у процесі навчання. Комп'ютер у цьому випадку має сприйматися як керівник, що надає можливість учню та вчителям працювати разом, як одна команда.

Перспективи подальших досліджень полягають у тому, що постає нагальна потреба у розробці комп'ютерних навчальних програм. Застосування технології мультимедіа може значно підвищити ефективність навчання. Початкова школа поряд із навчанням англійської мови має давати їй первинний мінімум навичок користування комп'ютером.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондаровська В. Діти та нові інформаційні технології: позитивні та негативні наслідки нової культури людського життя // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2000. – № 1. – С. 49 – 52.
2. Єфтифєєв П. Використання комп'ютера в навчанні мови // Газета – English. – 2001. – № 33. – С. 7.
3. Зінзура Г., Пахомова С., Пояркова Н. Використання комп'ютера в навчанні учнів початкових класів // Шлях освіти. – 1998. – № 42. – С. 28 – 30.
4. Смалько О. Інформативні технології та творче мислення // Інформатика. – 2001. – № 2. – С. 11 – 12.
5. Солпитер Дж. Дети и компьютеры. Настольная книга родителей. – М.: Бином, 1996. – 185 с.
6. The Right Book for the Right Child. – New York: American Library Association, 1998. – 200 p.